

Nuo meninės praktikos prie rašymo – ir atvirkščiai

Arnas Anskaitis

Vilniaus dailės akademija

Maironio g. 6, LT-01124 Vilnius

arnas.anskaitis@vda.lt

——— Straipsnyje nagrinėjama doktorantūros meno projekto meninės-kūrybinės ir tiriamosios dalių išankstinė perskyra bei jos įveikos galimybės. Problema siejama su galimybe permąstyti ir peržengti doktorantūros nuostatuose įtvirtintą perskyrą tarp meninės-kūrybinės ir tiriamosios dalių, kai pastaroji privalo įgauti apibrėžtos apimties rašytinio teksto pavidalą. Keliamas klausimas, kodėl meninių tyrimų rezultatai dailės krypties doktorantūros meno projekte galiausiai privalo būti įžodinti? Teigiama, kad dominuojanti meninių-akademinį tyrimą galėtų papildyti meninio tyrimo ekspozicijos ir meniniai argumentai. Meninius argumentus galima suvokti kaip į rašytinį tekstą neredukuojamus meninių idėjų ir episteminių tezių asambliažus, kuriuose reikšmingą vaidmenį atlieka materialaus pobūdžio triukšmas.

Reikšminiai žodžiai: meno doktorantūra, meninis tyrimas, meninis žinojimas, rašymas, meninio tyrimo ekspozicija, triukšmas.

Šis tekstas – tai meno doktorantūros studijų Vilniaus dailės akademijoje 2016–2021 m. patirties refleksija ir tuo pačiu meno projekto-disertacijos „Žinojimas, kurį menininkas turi savo žinioje: septyni žymėlapiai“ (Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2021) remediacija. Studijuodamas meno doktorantūroje, tyrinėjau savo meninės praktikos (kūrybos) ir tyrimo santykį bei iš to kylančias konceptualias, epistemines, estetines dilemas. Kitaip tariant, siekiau savo kūrybinę-meninę praktiką patikrinti kaip tyrimo metodą ir permąstyti kaip meninio žinojimo sistemą. Darbą sudarė „Tyrimo esė“ – dalis, turinti metodologinio skyriaus funkciją, ir „Žymėlapiai“ – septynios kūrybinių-tyrimų išsklotinės, kurios dar galėtų būti įvardijamos kaip atvejų studijos, modeliuojančios mano meninę epistemą. Abi dalys buvo publikuotos meno projekte-disertacijoje, kuri įgavo materialų spausdintinės knygos pavidalą.

Kadangi kiekvienas meno doktorantūros darbas yra rengiamas specifiniame instituciniame kontekste, verta prisiminti Lietuvos meno doktorantūros studijų modelį kaip išeities tašką. LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos patvirtinti *Meno doktorantūros nuostatai* (2017) suteikia konkrečius parametrus tyrimams vykdyti ir tuo būdu formuoja meninių-akademinių tyrimų tradiciją Lietuvos aukštosiose meno mokyklose¹. Pagal jas, doktorantūros meno projektas yra apibrėžiamas kaip „doktorantūros metu parengtų ir ginti teikiamų darbų visuma“, kuri susideda „iš dviejų lygiaverčių dalių: meninės-kūrybinės (toliau – kūrybinė) ir tiriamosios“. 2020 m. atnaujintuose nuostatuose žodis „lygiaverčių“ buvo pakeistas į „integralių“. Meninė-kūrybinė dalis visur palikta neapibrėžta, tačiau turi būti viešinama, o tiriamaoji apibrėžiama išskirtinai rašymu ir turi sudaryti 30–40 tūkstančių žodžių tekstą. Ką šie skaičiai galėtų reikšti dailės krypties meno doktorantui: ar jie nurodo teksto aukštį, ar plotį, o gal net gylį? Įdomu, kodėl yra reglamentuojamas pavartotų žodžių kiekis, bet ne fiziniai meno artefaktų matmenys? Juk galėtume įsivaizduoti lygiavertį reikalavimą surengti parodą 30–40 tūkstančių kvadratinų metrų erdvėje. Tokiai erdvei išvaikščioti reikėtų skirti bent kelias valandas. Beje, tiek pat laiko reikės atseikėti reikalaujamos apimties tekstui perskaityti. Žinoma, pasidavus pagundai apsiriboti vien įvadu ir išvadomis, galima užtrukti kiek trumpiau. Bet ar taip yra patiriamas meno projektas?

¹ *Dėl meno doktorantūros nuostatų patvirtinimo* (2017), žiūrėta 2021 m. lapkričio 6 d., e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e7a7c152f2f811e6be918a531b2126ab/asr.

Man abejonių kelia ne tiek doktorantūros darbo struktūrinis dvi-nariškumas (konceptualiai jis yra neišvengiamas), bet normatyviniai studijų dokumentai, pagal kuriuos tiriamosios dalies rezultatų pristatymas yra siejamas su akademinio rašto darbu, kartu ir su jo vertinimo kriterijais. Pastebiu, kad šiandien daug vizualiųjų menų kūrėjų ir dizainerių savo veiklą apibūdina kaip tyrimą per kūrybinę praktiką, tačiau retas kuris pagrindiniu tikslu sau išsikelia tokios veiklos rezultatų pristatymą išskirtinai per rašytinio teksto mediją. Tuo tarpu meno doktorantūros nuostatuose reglamentuojama tiriamosios dalies apimtis – tie 30–40 tūkstančių žodžių – iš anksto ir patyliukais meno projektą gretina labiau prie humanitarinių mokslų disertacijų formatų. Nesunku pastebėti, kad humanitarinėse disciplinose tyrimai dažniausiai skleidžiasi diskursyviai, t. y. per kalbą apskritai ir rašytinį tekstą konkrečiai. Ir į meno doktorantūros nuostatus „transplantuota“ ne tokia jau maža reglamentuojama teksto apimtis rodo, kad iš vizualiojo meno lauko veikėjų tikimasi ne vien meno kūrinių – kad ir kokie tie kūriniai būtų vizionieriški, kad ir kaip trauktų akį, ausį, nosį, liežuvį ar odą. Mokslo institucijų reikalaujamas žodžių „kilometražas“ įteigia parašyti linijinį ar nelinijinį, bet akompanuojantį žodinį pasakojimą – tyrimo ataskaitą, apie per meninę praktiką atrastą ar įsteigtą žinojimą.

Kūryboje tekstą dažniau naudoju kaip meninės kūrybos mediją, o ne kaip jos pagrindimo priemonę. Ir dėl to, studijuojant meno doktorantūroje, ramybės nedavė klausimas, koks tas dailės krypties meno doktoranto tiriamasis rašto darbas galėtų ar turėtų būti: poetinis, polemisis, analitinis, vizualus? Seminarų ir konferencijų metu neretai tekdavo išgirsti nuomonę, kad tol, kol jis atrodo kaip rašytinis tekstas, tai gali būti ir literatūrinis tekstas, pavyzdžiui, dienoraštis, esė, gal net teatro pjesė ar eilėraščių rinkinys. Kitaip tariant, dailės krypties menininkai-tyrėjai neturėtų baimintis reikalavimo rašyti..., nes tai gali būti ir meninis tekstas su įvadu ir išvadomis, atliekančių (auto)refleksijos funkciją. Tačiau, kaip taikliai pastebi filosofas, rašytojas ir kritikas Dieteris Lesage’as:

iš pradžių buvo teigiama, jog rašytinio priedo poreikis meno doktorantūroje buvo paskatintas baimės, kad kils sunkumų vertinant meninį *portfolio* ne todėl, kad jis

portfolio, bet todėl, kad jis meninis. Todėl reikėjo tekstinio priedo, kurį būtų galima lengviau įvertinti, nes jis būtų labiau artikuliuotas. Bet jei dabar rašytinis priedas pats tampa meniniu, kodėl jį turėtų būti lengviau vertinti nei meninį *portfolio*?²

Akivaizdu, kad išankstinis meno projekto padalijimas ir tiriamosios dalies susiejimas su (akademiniu ar meniniu) rašto darbu sukelia įvairių praktinių problemų meno doktorantams ir jų darbų vertintojams. Kita vertus, dauguma dabartinių dailės krypties meno doktorantūros studijų programų atsisako vizualiojo meno kūrinis matyti ir vertinti kaip meninių tyrimų rezultatus, jei jie pristatomi be rašytinio priedo. Laikomasi gana paradoksalaus požiūrio, kad meno doktorantai savo kūrybos ir tyrimų rezultatus turėtų pristatyti individualiai, bet ir integraliai.

Įprastai akademinėse publikacijose (mokslo monografijose, straipsniuose ir kt.) pateikiamos jei ne galutinės, tai bent etapinės tyrimo išvados. Remiantis tokia logika, parengtas ir viešai pristatytas doktorantūros meno projektas (su abiem dalimis) gali būti (į)skaitomas kaip meninio tyrimo publikacija. Juolab kad šis terminas nurodo į viešinimo (lot. *publicare* – viešai skelbti) ir įerdvinimo gestus. Kitaip tariant, publikacija meninio tyrimo kontekste galėtų reikšti ne tik įprastą akademinį leidinį, bet ir plačiau – parodą, filmą ar gyvą performansą. Šiuo atveju būtų įdomu klausti, kokias erdves atveria meno projektai-disertacijos kaip publikacijos, žiūrint iš epistemologinės perspektyvos? Klasikinėje epistemologijoje buvo naudojamos perskyra tarp atradimo konteksto ir pagrindimo konteksto. Šie du dalykai atskiriami, siekiant pabrėžti, kad būdas, kuriuo mokslininkai prieina prie savo idėjų, teorijų ir aiškinimų (atradimo kontekstas), nėra sisteminis ir negali būti aiškiai išdėstytas, o būdas, kuriuo idėjos, teorijos ir aiškinimai yra viešinami, įrodinėjami ir legitimuojami (pagrindimo kontekstas), gali būti ir būna sistematizuojamas tam, kad tarp mokslininkų atsirastų susitarimas, kaip kažkas tam tikroje srityje gali būti laikoma tiesa³. Nubrėžusi demarkacinę liniją, klasikinė epistemologija domisi vien tuo, kas pasiduoda racionaliai žinojimo ir supratimo rekonstrukcijai, t. y. pagrindimo konteksto konstravimui.

² Dieter Lesage, „On Supplementality“, *MaHKUzine, Journal of Artistic Research*, no. 9 (Summer 2010): 30.

³ Mika Hannula, Juha Suoranta and Tere Vadén, *Artistic Research Methodology: Narrative, Power and the Public* (New York: Peter Lang, 2014), 17–18.

Jei žiūrėsime iš klasikinio epistemologinio požiūrio taško, pabaigtas meno projektas-disertacija – kaip meninio tyrimo rezultatų publikacija – turėtų būti priskirta prie pagrindimo konteksto. Išties doktorantūros meno projektui yra taikomas reikalavimas nuosekliai atskleisti tyrimo metodologiją ir kitus mokslinius turinio aspektus, pateikti etapines ar galutines išvadas. Ir tai daryti kuo labiau pašalinant bet kokią komunikacinę triukšmą, kad liktų tik švarus ir suprantamas signalas, skaidri ir logiška argumentacija, užtikrinanti sklandų pranešimo perdavimą tarp siuntėjo ir nekantraujančio gavėjo. Menininkui-tyrėjui tyrimo malonumą čia neretai keičia verbalinė prievolė paaiškinti, patikslinti, pagrįsti, o tam tikrais meno projekto rengimo etapais ir beveik prievarta išsakyti viską, ką turi omenyje. Kita vertus, bet kokios galutinės išvados tėra sunkiai pasiekiamas idealas, o publikacijos nėra galutinės mokslinių tyrimų stotelės – jos labiau apytikslės reprezentacijos to, kas yra spėjama. Pasak filosofo ir meninio tyrimo teoretiko Henko Borgdorffo, šiuolaikinė mokslo filosofija, ypač mokslo ir technologijų studijos (STS), demonstruoja, jog atradimo ir pagrindimo kontekstus griežtai atskirti neverta ir net neproduktyvu⁴. Bet kuris žinojimas yra įtvirtinamas ne per abstrakčias taisykles, bet praktikoje ir per praktikas. Meninėje-tiriamojėje veikloje atradimo bei pagrindimo kontekstai taip pat yra linkę persidengti – juk neretai kūrybinį procesą motyvuoja intuisija, kylanti iš teorinių ar kritinių pasvarstymų, o meno kūriniai, savo ruožtu, gali įtikinti dėl tam tikros tyrimo interpretacijos.

Meninio tyrimo teoretikai Michaelis Schwabas ir Henkas Borgdorffas, kalbėdami apie meninių tyrimų publikavimą akademiniam kontekste, siūlo *eksponuoti praktiką kaip tyrimą* (angl. *to expose practice as research*). Ši samprata glaudžiai siejasi su meninių tyrimų duomenų baze *Research Catalogue*. Pastaroji suteikia įrankius, leidžiančius publikuoti virtualias tyrimų ekspozicijas⁵. Ekspozicija šiame kontekste yra aiškiai apibrėžtas skaitmeninis objektas: multimodaliųjų (vaizdažodinių) tinklalapių rinkinys, kuris veikia kaip „operatorius tarp meno ir rašymo“, leidžiantis kūrybiškai migruoti tarp meninių idėjų ir episteminių tezių⁶. Tyrimų kataloge nerasime jokių iš

4 Henk Borgdorff, *The Conflict of the Faculties: Perspectives on Artistic Research and Academia* (Leiden: Leiden University Press, 2012), 197.

5 *Research Catalogue* (RC) interneto svetainė, žiūrėta 2020 m. lapkričio 6 d., researchcatalogue.net. Tyrimų katalogas priklauso organizacijai *Society for Artistic Research* (SAR) ir yra jos prižiūrimas.

6 Michael Schwab and Henk Borgdorff, „Introduction“, in *The Exposition of Artistic Research: Publishing Art in Academia*, eds. Michael Schwab and Henk Borgdorff (Leiden: Leiden University Press, 2014), 15.

anksto paruoštų šablonų – ekspozicijų autoriai turi patys suprojektuoti kiekvieno tinklalapio erdvinį sprendimą bei pasiūlyti navigaciją po pateikiamą medžiagą. Tokiose atvirose publikacijose kiekvienas skaitytojas (įskaitant ir ekspozicijos autorių) gali ne tik susidurti su meninio tyrimo pagrindu, bet ir yra „įrašomas“ į atradimo kontekstą. Čia siekiama ne vien ką nors (pa)rodyti, bet ir sudaryti sąlygas skaitytojui pačiam (pa)matyti bei (pa)tirti per vaizdus, tekstus, diagramas. Jis turi pats pasirinkti, kaip skaityti ir interpretuoti pateiktą medžiagą, tad kiekvienas jo sprendimas gali tapti nelengvu kompromisu. Bet galbūt dėl to gali atsirasti paskata skaityti dar kartą, tik kitaip. Žinoma, toks skaitymas nėra įprastas ar patogus, nes reikalauja papildomo interpretacinio darbo, kartais malonaus, o kartais tiesiog keliančio frustraciją (tai gali rezonuoti su vertėjo darbo dideliais vargais ir mažais džiaugsmiais).

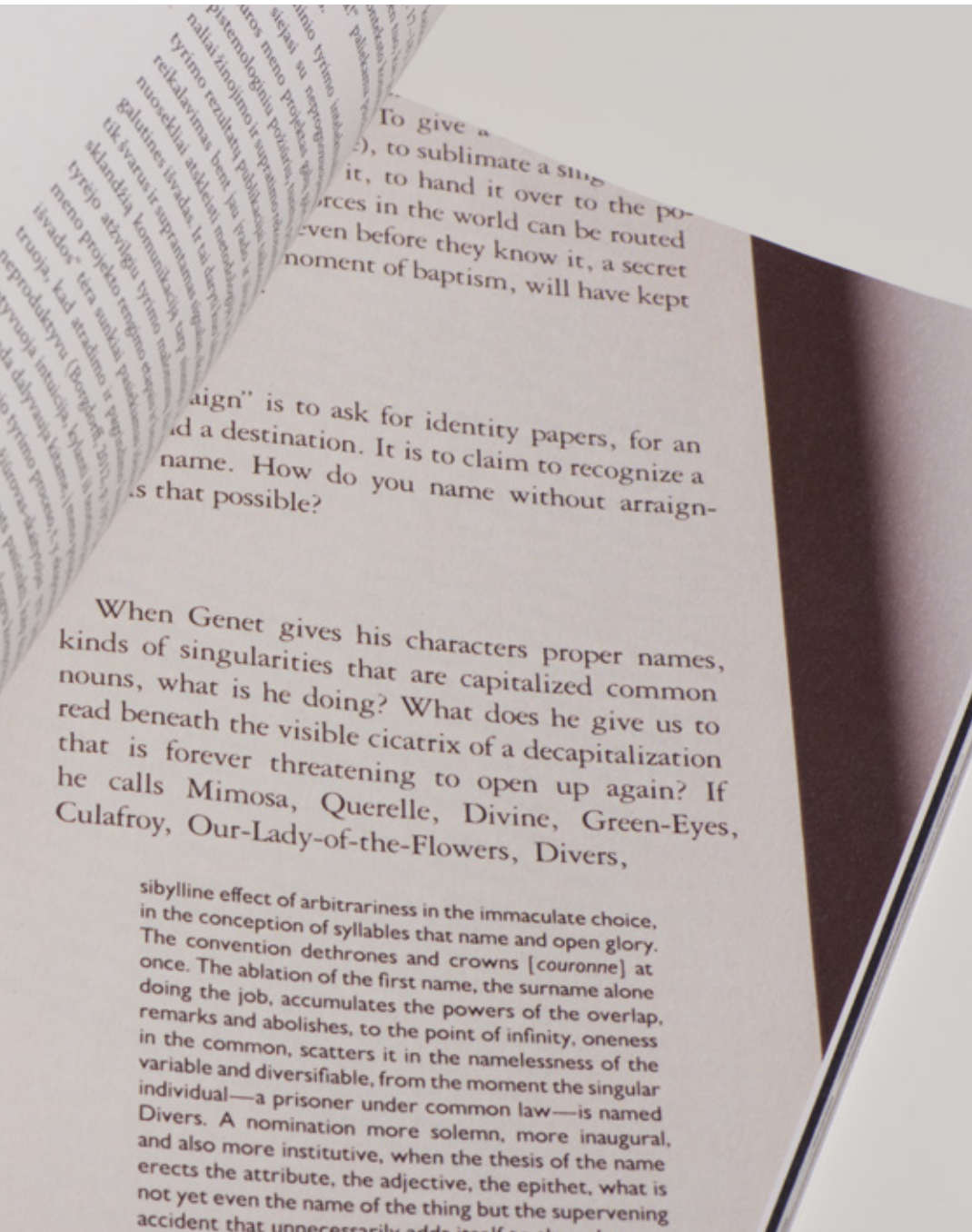
Kai menininkas publikuoja ekspoziciją tyrimų kataloge, įrašo ją į tyrimo diskursą. Taip jis tarsi tvirtina, kad pristatytas darbas gali būti vertinamas ir kaip tyrimas. Tačiau recenzuojamo žurnalo kontekste tokia pretenzija turi būti įvertinta intersubjektyviai, t. y. pereiti kolegų vertinimo procedūrą. Pasak Borgdorffo:

Ir čia įvyksta kažkas išskirtinio epistemologine ir ontologine prasme. Darbas, eksponuojamas tyrimų kataloge, „transformuojasi“ (Latour) iš meninio produkto į meninius argumentus, potencialius žinojimo ir supratimo nešėjus. Šiuo momentu meno kūriniai ir meninės praktikos atvirai tampa episteminiiais daiktais (Rheinberger), išstatytais ir eksponuojamais kaip tyrimas – tam, kad mūsų mąstymas būtų išjudintas.⁷

Toliau Borgdorffas meninių argumentų sampratos neplėtoja. Tačiau apie juos ir jų galimus pavidalus rašo, tiesa, kiek netikėtame kontekste, medijų tyrėja Anne M. Royston monografijoje *Material Noise: Reading Theory as Artist's Book* (2019). Jei Borgdorffas linkęs ekspozicijas tyrimų kataloge plačiu mostu įvardyti kaip meninius argumentus, tai Royston įsižiūri į paviršinius, teorinio ir kritinio žvilgsnio įprastai neužkabinančius materialius pačių teorinių ir kritinių darbų aspektus. Ji mėgina parodyti,

7 Borgdorff, *Conflict of the Faculties*, 232.

Jacques'o Derrida knygos *Glas* (1986) atvarto reprodukcija Arno Anskaičio doktorantūros meno projekte-disertacijoje „Žinojimas, kurį menininkas turi savo žinioje: septyni žymėlapiai“, 2021, Arno Anskaičio nuotrauka

Reproduction of page spread from Jacques Derrida's book *Glas* (1986), as used in Arnas Anskaitis doctoral art project-dissertation *Knowledge That Artist Has at Their Disposal: Seven Trace-Maps*, 2021, photo by the artist

kad šie veikalai gali argumentuoti ne vien kalba, žodžiais, bet ir tokiais literatūros teoretikų laikomais nesemantiniais ir dėl to dažnai „pražiūrimais“ elementais kaip leidinio formatas, popierius, spalva ar tipografija. Meniniai argumentai čia yra asambliažai, sudaryti iš semantinių ir nesemantinių elementų⁸. Nors skaitytojas yra gundomas atkreipti dėmesį į paviršių, jis dažniausiai susilaiko vardan gilesnio ir rimtesnio argumentacinio turinio. Tačiau, pasak Royston, norint suprasti meninius argumentus, būtina pasiduoti šiai pagundai, „gilintis į paviršių“, ieškoti prasmės darbo medžiagiškume.

Royston savo monografijoje pasiūlo intriguojančią perspektyvą: nekonvencinių formų teorinius ir kritinius darbus skaityti kaip menininkų knygas⁹. Tai, galima sakyti, yra atvirkštinė perspektyva. Ji pastebi, kad apie vizualiojo meno bei literatūros kūrinį materialius aspektus yra nemažai kritinių ir teorinių darbų, o štai pačios teorijos ir kritikos veikalų (monografijų, straipsnių ir kt. publikacijų) specifinį materialumą tyrinėjančių darbų yra santykinai nedaug. Reikia pažymėti, kad ji rašo ne meninio tyrimo teoretikams ar menininkams-tyrėjams, o medių teoretikams ir kritikams, netgi knygos istorikams, kurie, reflektuodami tiek senąsias, tiek naujasias medijas, dažniausiai naudojami vien tradiciniu spausdintiniu tekstu. Ironiška, bet Royston monografija šiuo požiūriu nėra išskirtinė. Nepaisant to, jos įžvalgos man pasirodė aktualios, mąstant apie meninį tyrimą ir meninį žinojimą apskritai. Nors tokie jos analizuojami teoretikai kaip Jacques'as Derrida, Avital Ronell ar Markas C. Tayloras tikriausiai netapatino savęs su menininkais, tačiau Anne M. Royston mano, kad jie savo darbuose naudojami ne vien įprasta žodine argumentacija, bet taip pat ir meniniais argumentais. Kitą variantą, tai ne tik teoriniai veikalai, bet iš dalies ir vizualiojo meno artefaktai.

⁸ Anne M. Royston „asambliažo“ sampratą skolinasi iš filosofų Gilles'io Deleuze'o ir Félixo Guattari.

⁹ Monografijoje taip interpretuojami Georges'o Bataille'aus ir kt. *Encyclopaedia Da Costa* (1947), Jacques'as Derrida *Glas* (1974), Avital Ronell *The Telephone Book* (1991), Marko C. Taylora *Hiding* (1997) ir kiti leidiniai. Visus Royston analizuojamus darbus sieja idėja, kad tradiciniai linijiniai (t. y. diskursyvūs siaurąja prasme) argumentavimo būdai gali būti nebeapakankami (Anne M. Royston, *Material Noise: Reading Theory as Artist's Book* (Cambridge, MA: The MIT Press), 14). Menininko knyga meno pasaulyje vertinama kaip dar viena parodinė-socialinė erdvė, konceptualių sprendimų sklaidos priemonė, prisidėjusi ir prie pačių konceptualių meno praktikų formavimosi. Menininkų knygos gali, bet neprivalo išsiskirti neįprasta leidinio forma. Tačiau Royston jas vertina labiau atsižvelgdama į jų materialumą, kurį savo tarpdisciplininio tyrimo kontekste sieja apskritai su kūrybiškumu ir meninėmis praktikomis.

„Meniniai argumentai nepaverčiami į linijinių loginių teiginių serijas, priešingai, tai yra kompleksiniai asambliažai“, pasižymintys „elementų koordinacija be subordinacijos“, kuriuose „diskursas ir technika, semantinis argumentas ir materialus jo pagrindas veikia išvien“¹⁰, – rašo Royston. Nors tarpusavyje labai skirtingi, visų meninių argumentų šaltinis yra bendras – tai vaidmuo, kurį atlieka triukšmas. Verta prisiminti, kad procesiniuose komunikacijos modeliuose triukšmas yra bet kas, prisijungiantis prie signalo tarp jo perdavimo ir priėmimo be šaltinio valios. Ir tai gali būti ne tik garso ar vaizdo trukdžiai, bet ir nepatogi kėdė ar mintys, kurios tuo metu pasirodo įdomesnės nei pašnekovo žodžiai (mes juk signalus priimame ne vien ausimis ir akimis). Jei triukšmas veikia kognityvinius ir ikikognityvinius procesus, jis gali tapti rimta filosofine ir epistemologine problema, nes turi būti įtrauktas į paties suvokimo galimybės sąlygas. Kitaip tariant, triukšmas gali būti ne tik mąstymo ir racionalios minties objektas ar išorės poveikis, bet ir pačių mąstymo procesų kintamasis – jis prisideda prie bet kokio žinojimo formavimosi. Royston mano, kad meniniams argumentams būdinga tai, jog jie nebando pašalinti triukšmo, kuris sutrikdo signalą, bet įgauna tokias formas, kuriose jis neišvengiamai tampa būtinas. Kitaip tariant, triukšmas trikdo komunikaciją, bet tuo pačiu leidžia atkreipti dėmesį į materialius jos aspektus.

Verta paminėti, kad Royston meninius argumentus identifikuoja poststruktūralizmo filosofo Derrida darbuose. Skyriuje „Networks and Remains on the Page in Jacques Derrida’s *Glas*“ tyrėja atkreipia dėmesį į jo knygą *Glas* (1974), tikrą tekstualinį ekscesą, skirtą Apšvietos filosofo Georgo Wilhelmo Friedricho Hegelio ir kontroversiškojo rašytojo Jeano Genet tekstams permąstyti. Kiekvieno puslapio kairėje esanti kolona skirta Hegeliui, o dešinėje – Genet. Ir tai yra tarsi du vienas kitą paneigiantys diskursiniai pasauliai. Gali kilti klausimas, kaip skaityti *Glas*? Derrida, pasirinkdamas rašyti paraleliai per du stulpelius, apsunkina galimybę skaityti linijiškai ir mąstyti dialektiškai. Teksto blokai nėra identiški, o kintančių dydžių, ir visi šie skirtumai yra svarbūs, nes tai nurodo į tam tikrą nuolatatos perstatomą, anamorfišką ir labirintišką teksto „architektūrą“, reikalaujančią atidaus bei kūrybiško perskaitymo. Knygos formatas neįprastas,

¹⁰ Ibid., 4, 13–14.

kvadratinis (tarsi „baltas kubas“), o pats tekstas yra gerokai atitrūkęs nuo akademinio rašymo tradicijų (nepateikiamos išnašos, nors naudojamos daugybe citatų). Ir visa tai nėra knygos dailininko kūrybiniai sprendimai, bet paties veikalo autoriaus noras įtraukti ekstralingvistinę medžiagą tam, kad būtų sukurta dar daugiasluoksniškesnė ir daugiabriauniškesnė argumentacija. Nepaisant to, *Glas* susilaukė sąlyginai nedaug komentarų dėl savo filosofinio turinio, daug dažniau buvo aptarinėjama nekonvencinė šios publikacijos forma. Nepriimta filosofijos lauke, bet ir neatpažinta vizualiojo meno lauke, Derrida knyga *Glas* man pasirodė kaip prototipinė meninio tyrimo ekspozicija, atverianti daugybės skirtingų perskaitymų galimybes.

Royston meninius argumentus atranda per medijų studijų optiką žvelgdama į teoretikų ir kritikų knygas. Tikriausiai tokia prieiga būtų pernelyg ribojanti, žiūrint į dailės krypties meno doktorantūros programose vykdomus meninius tyrimus. Kita vertus, ji netikėtu aplinkkeliu leido man atkreipti dėmesį į menininkų-tyrėjų rašymo (ir tyrimo) praktikų išskirtinumą bendrame akademinų tyrimų kontekste. Tiek meniniams tyrimams apskritai, tiek dailės krypties doktorantūros meno projektams dėl jų specifikos yra reikalinga išplėstinė publikacijos samprata, tokia kaip ekspozicija, kurioje atradimas ir pagrindimas vyksta ne vienas po kito, o kartu. Kitaip tariant, meninio tyrimo publikavimas vyksta tiek per meninį procesą, tiek atliekant kontekstualizavimo ir konceptualizavimo darbą (t. y. rašymą, verbalizavimą). Daugialypė tyrimų medžiaga ekspozicijose ir meniniuose argumentuose potencialiai gali būti supinta ir susluoksniuota tokiais būdais, kurie leistų meno projektui skaitytis kaip tyrimui, o tyrimui – kaip meno projektui. Dėl to doktorantūros meno projekte-disertacijoje mėginau permąstyti kūrybinės ir tiriamosios dalių perskyrą, kurdamas tokią publikaciją, kuri galėtų integruoti abi dalis. Mano atveju tiek paroda, tiek tyrimas įvyksta vienoje trisdešimties tūkstančių žodžių apimties su atvaizdais publikacijoje, o meniniai ir episteminiai elementai eksponuojami ne atskirai, bet yra paskirstomi ir klostuojami per visą knygą.

Gauta ——— 2021 03 28

Literatūra

- Borgdorff, Henk. *The Conflict of the Faculties: Perspectives on Artistic Research and Academia*. Leiden: Leiden University Press, 2012.
- Hannula, Mika, Juha Suoranta and Tere Vadén. *Artistic Research Methodology: Narrative, Power and the Public*. New York: Peter Lang, 2014.
- Lesage, Dieter. „On Supplementality“. *Ma-HKUzine, Journal of Artistic Research*, no. 9 (Summer 2010): 25–36.
- Royston, Anne M. *Material Noise: Reading Theory as Artist's Book*. Cambridge, MA: The MIT Press, 2019.
- Schwab, Michael and Henk Borgdorff. „Introduction“. In *The Exposition of Artistic Research: Publishing Art in Academia*. Edited by Michael Schwab and Henk Borgdorff. Leiden: Leiden University Press, 2014.

Summary

From Artistic Practice to Writing — and Back

Arnas Anskaitis

Keywords: doctoral studies in art, artistic research, artistic knowledge, writing, exposition of practice as research, material noise.

The article¹¹ examines a problematic distinction between the ‘artistic-creative’ and ‘research’ parts of the doctoral art project-dissertation as prescribed by the Lithuanian *Regulations for Doctoral Studies in Art* (2017), and considers the possibilities of overcoming it. At first sight, it might seem that this formal distinction is there to honour the respective specificities of both art and research. However, the artists stumble into problems at the point where the ‘research part’ of the project is equated to a piece of academic writing. Thus, from the point of view of this traditional approaches toward rhetoric and dissertation structure, artistic practices and artworks are nothing but appendixes and supplements to the ‘main text.’ Here, we might ask why the results of artistic research in a doctoral art project must be ‘verbalised’? The dominant academic paradigm of an artistic research can be overcome and played over by the ‘artistic expositions’ and ‘artistic arguments.’ Here, the ‘artistic argument’ can be understood as an irreducible assemblage of artistic ideas and epistemic claims, where the type of material ‘noise’ plays a positive role.

¹¹ The article is based on Arnas Anskaitis’ doctoral art project-dissertation *Knowledge That Artist Has at Their Disposal: Seven Trace-Maps* (Vilnius: Vilnius Academy of Arts, 2021).